

מהו דתימא, אמר ליה: פלוג הכי! לרוחב השטר, ויהיה התורף ביד מי שקרוב אליו,

קא משמע לן דאמר ליה: מאי חזית דפלגת הכי, פלוג הכי! חלק את השטר לאורכו, ושנינו שותפים שוים בכל השטר.

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: לרבי אלעזר, דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף, למה ליה? איזה ערך יש לכל אחד מהם לבדו? וכי נייר לצור על פי צלוחיתו הוא צריך?!

אמר ליה: צריך הוא לדמי השטר.

דאמר הכי: שטרא דאית ביה זמן [המופיע בתורף] כמה שוי, ודלית ביה זמן כמה שוי [אך שאר הפרטים המופיעים בתורף, הם חוזרים ונכתבים בסוף הטופס].

והרי בשטרא דאית ביה זמן, גבי ממשעבדי. ואידך לא גבי ממשעבדי.

ולכן, יחייב ליה, נותן הזוכה בטופס לזוכה בתורף את היאך, הפרש השוויות דביני ביני, בין שטר שיש בו זמן לשטר שאין בו זמן, ואת שאר השוויו של השטר הם חולקים ביניהם.

והוסיף ואמר רב אחא: ו"יחלוקין" נמי, דאמרן, שאמר רבי שמעון בן גמליאל בשניים שהיו אדוקים יחד בשטר, לדמי, שחולקים ביניהם את שווי השטר להמכר בשוק, ולא את הסכום הכתוב בו.

דאי לא תימא הכי, אלא חולקים את הסכום

שבשטר עצמו, אם כן, לגבי שנים ארוזין בטלית, האם תאמר שהכי נמי דפלגי, שחולקים את הטלית עצמה, כמו שכאן חולקים את הסכום הכתוב בשטר עצמו?!?

והרי בטלית לא יתכן שיהיו חולקים כך, כי אם יחלקו את הטלית עצמה, הא אפשרה!

ודוחה הגמרא את הראיה מטלית: הא, לא קשיא. אלא אפשר לומר שחולקים את הטלית עצמה מבלי להפסידה, היות

דחזיא חצי טלית לקטנים.

א-ח

ומביאה הגמרא ראייה אחרת, מטלית: והא דאמר רבא "אם חיתה טלית מוזהבת, חולקין", האם תאמר שהכי נמי דפלגי לה? הא אפשרה!

הא לא קשיא, דחזיא חצי טלית מוזהבת לבני מלכים.

ומביאה הגמרא ראייה ממקרה אחר במשנה: והא דתנן "היו שנים רוכבין על גבי בהמה" וכו', [יחלוקין], האם הכי נמי דפלגי לה לבהמה עצמה?!? הא אפשרה!

בשלמא טהורה, ניתן לחלקה לאחר שישחטה, שאז היא חזיא לבשר.

אלא בהמה טמאה, האיך יחלקה, הא אפשרה!

אלא בהכרח כוונת המשנה היא חלוקה לדמי, הכא נמי בשטר חוב הכוונה בחלוקה היא לדמי, לערך השטר להמכר, ולא החוב

הנקרא "טופס", נמצאים שאר הלשונות הנהוגים לכתוב בשטר.

הפרטים שבשטר, כמו הסכום והתאריך, ושמות הלוה והמלוה, ואילו בחלק התחתון של השטר

הכתוב בשטר עצמו.

ועתה באה הגמרא לדון במה שהתבאר במשנה ששנים שהגביהו ביחד מציאה קנאוה שניהם, כיון שכל אחד הגביה לדעת שיקנה בה חבירו מחצה.

אמר רמי בר חמא: זאת אומרת [ולקמן תבאר הגמרא היכן נאמר דבר זה במשנה]: **אדם המגביה מציאה** בכוונה להקנותה בהגבהה זו **לחבירו, קנה חבירו**. והחידוש הוא שיכול אדם לזכות במציאה לחבירו אפילו כאשר הוא חב בכך לאנשים אחרים, ששוב לא יוכלו לזכות בה [אך אם לא היה זה מציאה, אלא בא לתפוס דבר שמפסיד חבירו האחר בפועל, מודה רמי בר חמא שלא מועילה זכייתו כשהוא חב בכך לאחר].

דאי סלקא דעתך שהמגביה מציאה לחבירו **לא קנה חבירו**, כיצד זכו בה שניהם כשהגביהו ביחד, זה מצידה האחד, וזה מצידה השני?

והרי כל אחד מהם לא הגביה אלא את צידה האחד, ולא הגביה מהקרקע את צידה השני, ואם כן, **תיעשה** זו, תיחשב לגביו צידה השני של הטלית, שאותה הוא לא הגביה אלא חבירו הגביהה, **כמי שמונחת על גבי קרקע**, וכמו כן לגבי חבירו, תיחשב זו, צידה של הטלית שהגביה הראשון, לגבי השני, **כמי שמונחת על גבי קרקע**, שהרי כל אחד מהם לא הרים אלא רק צד אחד של הטלית, ואם הוא מגביה אותה רק לעצמו, אין ההגבהה מתייחסת לחבירו.

וכיון שאף אחד מהם לא הגביה את כל הטלית, וצידה השני נחשב לגביו כמונחת על הקרקע, **לא יקנה לא זה ולא זה**:

אלא, לאו, שמע מינה, המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ולכן קנו שניהם היות וכל אחד מהם הגביה עבור שניהם, והועילה ההגבהה המשותפת עבור שניהם.

אמר רבא: לעולם אימא לך המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, היות ואי אפשר לו לאדם לזכות בדבר לחבירו כאשר הוא חב בכך לאנשים אחרים [וכאן הוא חב להם בכך שהם לא יוכלו לזכות במציאה].

והבא, היינו טעמא שזכו שניהם [למרות שאם הגביה רק אחד מהם עבור חבירו הוא לא יקנה], כיון שכל אחד מהם עושה כאן הגבהה גם עבור עצמו, ואז אין את החסרון שהוא חב לאחרים כאשר הוא זוכה לחבירו הזה, כי **מגו דזכי** כל אחד מהם בהגבתו, **לנפשיה, זכי נמי לחבריה**.

והיינו, לא נאמר החסרון שאין אדם יכול לזכות לחבירו במקום שהוא חב לאחרים, אם באותו הפעולה של הזכיה הוא גם זוכה לעצמו, וכאן הרי כל אחד מהם הגביה גם עבור עצמו, ואם כן, הועילה גם הגבהתו לגבי חבירו, שלא תיחשב חציה של הטלית שהוא מגביה כמונחת על גבי קרקע כלפי חבירו, אלא היא נחשבת כמוגבהת מעל גבי הקרקע גם עבור חבירו.

ומוכיח רבא את דבריו, שאפילו אם תאמר שהמגביה מציאה רק לחבירו לא קנה, בכל זאת במקום שמגביה גם לעצמו, קנה גם חבירו מצד היסוד של מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה:

תדע שכך הוא: **שאלו אמר אדם לשלוחו "צא וגנוב לי", וגנוב שלוחו עבורו, פטור**

כי הפקח, במה שהוא הגביה, מועילה הגבהתו לחרש כדי שגם הוא יזכה. ומעתה, מתוך שקנה החרש, קנה גם הפקח.

ודנה הגמרא: **בשלמא חרש קנה, משום דמגבה ליה בן דעת.**

אלא, פקח במאי קנה?

מדוע שניהם קנו? בשלמא החרש קנה, היות ולגביו יש הגבהה על כל החפץ. כי הפקח, במה שהוא אוזחז, הוא מגביה גם את החצי השני עבור החרש, והחרש עצמו, קונה את מה שהוא מגביה מפני דרכי שלום. אבל לגבי הפקח, הרי הגבהת החרש לא מועילה, כי רק לגבי קנינו של החרש לעצמו תקנו חכמים שתועיל לו הגבהתו מפני דרכי שלום, אבל לגבי אחרים לא מועילה הגבהתו, ואם כן, פקח האיך יקנה, והרי הוא לא מגביה את כל הטלית, והגבהת צידה השני על ידי החרש, אינה נחשבת כלפיו הגבהה, אלא הצד הזה של הטלית נחשב לגביו כמי שמונח על הקרקע!

אלא, בהכרח, אימא, כך יש לנו לומר: חרש קנה, פקח לא קנה.

ושמא תאמר, אם כן, **מאי "מיוגר"**, שלפי זה קשה, במה קנה החרש? הרי אם לא קנה הפקח שוב אין לומר שמועילה הגבהתו עבור החרש מצד "מיוגר דזכי לנפשיה", כי הפקח לא זוכה לעצמו, ואם כן, אין כאן "מיוגר דזכי לנפשיה זכי לחבריה", ומדוע

המשלח, היות ואין שליח לדבר עבירה.⁽⁶¹⁾

ואילו **שותפין שגנבו**, וכגון ששלח אדם את חברו לגנוב עבורו, וגנב השליח עבור שניהם, **חייבין שניהם.**⁽⁶²⁾

מאי טעמא חייב המשלח, והרי אין שליח לדבר עבירה!

לאו, משום דאמרינן: מגו דזכי לנפשיה, זכי נמי לחבריה. ולכן גם כאן, כיון שהגנב עשה קניני גניבה בחפץ הנגנב עבור שניהם, הרי כיון שעשה את קנין הגניבה גם עבור עצמו, יכול הוא לעשותו גם עבור חברו, על אף שאין שליח לדבר עבירה.

ומסקינן: **אכן שמע מינה.**

אמר רבא: השתא דאמרי, אמרינן מיוגר, והיינו, רבא לדעתו, שאומרים מיוגר דזכי לנפשיה זכי לחבריה:

יש לנו לומר, שחרש ופקח שהגביהו **מציאה, מתוך שקנה חרש, קנה פקח.**

אם חרש ופקח הגביהו מציאה, הרי אף על פי שהגבהת חרש אינה קונה לו מעיקר הדין, ורק רבנן תקנו לו קנין בהגבהתו מפני דרכי שלום, מכל מקום, אם החרש והפקח הגביהו יחד מציאה, קונה החרש בקנין גמור, משום "מיוגר דזכי לנפשיה". דהיינו, הגבהת הפקח מועילה הן לעצמו והן לחרש!

הוא פטור.

62. כך מבאר רש"י אך התוספות מבארים שמדובר בשניים שגנבו ביחד.

61. רש"י מבאר שהפטור הוא מתשלומי כפל, וכוננתו לומר, שאת הקרן, שנמצאת עתה ברשות המשלח, הוא חייב לשלם, ורק מתשלומי כפל

החרש קנה?

תשובתך: **מיגו דשני חרשין בעלמא קנו, הא נמי קנה.** כי כמו שאמרינן מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, כך גם אמרינן מיגו נוסף: מיגו דשני חרשין בעלמא קנו, כלומר, באם שני חרשין היו מגביהין לטלית, הם היו קונים שניהם מצד "מיגו דזכי לנפשיה", אם כן, מתוך ששני חרשים שמגביהים הם קונים, כמו כן חרש ופקח שהגביהו קנה החרש.

אך תמהה הגמרא: **האי, מאי?!**

הרי אפילו **אם תמצא לומר "המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו", הני מילי,** במה דברים אמורים, **היכא דקא מגבה לה אדעתיה דחבריה,** זה דווקא כשהגביה עבור חבירו, כדי שיזכה בה. אבל **הא,** חרש המגביה עם פיקח, הרי הפיקח, **אדעתא דיריה מגבה.** ואם **איהו לא קני** בהגבתו זו לעצמו, וכי **לאחרני מקני?!**

והיינו, חרש ופקח שהגביהו יחד הרי הפקח מגביה בעיקר עבור עצמו ולא עבור חבירו, ואם כן, מדוע החרש קנה, והרי הן מטעם "מגביה מציאה לחבירו" לא יקנה, כי הפיקח לא מגביה רק עבור החרש, והן מטעם "מיגו דזכי לנפשיה" הוא לא יקנה, כי כאן הרי הפיקח לא זוכה לעצמו. ואם כן, הגבחה הפקח אינה הגבחה, והמציאה היא כמי שמונחת על גבי קרקע, וממילא גם הגבחה החרש לא הוה הגבחה, כי הוא מגביה רק צד אחד של הטלית, ומדוע קנה החרש.

אלא, בהכרח, **אימא,** כך יש להעמיד את דברי רבא: **מתוך שלא קנה פקח, לא קנה חרש.**

ולמסקנת הגמרא, חרש ופקח שהגביהו מציאה ביחד, אף אחד מהם לא קנה.

וכי תימא, מאי שנא משני חרשין? אם תבוא להקשות מדוע שני חרשין שהגביהו מציאה, קנו שניהם, והרי גם שם אין הגבחה עבור חבירו, וממילא אין גם הגבחה של כל המציאה עבור עצמו?

יש לך להשיב ולחלק: **התם, תקינו ליה רבנן,** כי היכי דלא ליתי לאנצויי. אבל **הכא, מימר אמר החרש: אם פקח לא קני,** וכי **אנא אקני לעצמי.**

בשני חרשים שהגביהו, הם קונים משום תקנת חכמים כדי שלא יבואו לידי מריבה באם יבוא שלישי ויחטוף מהם, ולכן תקנו להם שהם שניהם יזכו. אבל כשיש חרש ופקח, שהגבחה הפקח לא מועילה לעצמו, ואז הוא אינו מתכוין לקנות אף עבור חבירו, לא תהיה מריבה על המציאה כיון שאין כאן הגבחה כלל, ולכן כאן לא תיקנו חכמים שיזכה החרש.

אמר ליה רב אחא בריה דרב אדא לרב אשי: דיוקיה דרמי בר חמא, מהיכא?!

רמי בר חמא, שדייק ממשנתנו "זאת **אומרת** המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו", מהיכן דייק ולמד את חידושו שמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.

אי נימא מרישא, שמא תאמר שלמד זאת מהאמור ברישא, "שנים אוחזין בטלית, יחלוקו", ומוכח שהגבתו מועילה גם עבור חבירו, שיזכה בחצי השני, כי אחרת, אם הגביהו שניהם, שניהם אינם זוכים.

שיחלוקו. ונמצא שאין יתור בדברי המשנה.

אלא, שמא תאמר, שלמד רמי בר חמא את דינו מהיתור של דברי המשנה בסיפא, לפי ששנינו בה "זה אומר כולה שלי, וזה אומר חציה שלי", הרי זה נוטל שלשה רבעים, והלה נוטל רבע.

וכך דייק רמי בר חמא: **הא תו, למה לי?** הרי דין זה, שחולקים את הממון השנוי בויוכח ביניהם, נאמר כבר ברישא, וגם כאן הם חולקים את מחצית הטלית שעליה הם מתווכחים.

אלא, ממשנה יתירה, שמע מינה, דייק רמי בר חמא, שיחלוקו את החצי השנוי בויוכח, משום שמדובר באופן שאת החצי הגביהו כל אחד עבור עצמו ועבור השני

אך תמהה הגמרא על הדיוק:

וממאי דהסיפא מדברת במציאה?

דלמא חלק זה של המשנה, עוסק בטענות של מקח וממכר?

והיינו, מנין לנו בכלל שהסיפא מדברת באופן שהגביה מציאה? אולי מדובר בסיפא באופן שניהם רבים ביניהם על קניית חצי הטלית, והויכוח הוא סביב השאלה למי מהם מכר המוכר את הטלית, ואין זה שייך כלל לענין של המגביה מציאה לחברו.

וכי תימא, שמא תתרוך, שאי אפשר להעמיד את דברי המשנה כך, כי **אי במקח וממכר, מאי למימרא?** אם מדובר במקח וממכר, מה באה המשנה הנוספת להשמיענו?

אי אפשר לומר כך. כי **התם**, בדברי המשנה, הרי מדובר באופן שהאי, זה, אומר כולה שלי, ואנא אנבחתה כולה. והאי, וזה, אומר כולה שלי, ואנא אנבחתה כולה. ונמצא שלפי טענותיהם אף לא אחד מהם הגביה עבור חברו, אלא להיפך, כל אחד בא בטענה שהכל שלו, כי הוא הגביה את כל הטלית עבור עצמו.

אלא, שמא תאמר, שלמד זאת רמי בר חמא, מהא דקתני בהמשך המשנה, "זה אומר כולה שלי, וזה אומר כולה שלי". ודייק: **הא תו, למה לי?**

והיינו, הוא למד זאת מיתור הלשון במשנה, דקתני תחילה "זה אומר אני מצאתיה", ואחר כך מוסיפה המשנה ואומרת שהוא גם טוען "וכולה שלי".

והרי פשיטא שהטוען "אני מצאתיה" טוען שכולה שלו. אלא מכאן יש ללמוד, שאמרינן יחלוקו משום הטעם שמא שניהם הגביהו ביחד, וכל אחד הגביה גם עבור חברו.

כי אם נאמר שכל אחד מגביה רק עבור עצמו, ומה שחולקים זה מדין ספק מי קדם, הרי זאת כבר שמעינן מהטענה הראשונה "זה אומר אני מצאתיה", ולא יזה צורך המשיך התנא ואמר "וכולה שלי".

אי אפשר לומר כן. כי **הא אוקימנא רישא במציאה, וסיפא במקח וממכר**. הרי כבר התבאר כי אין זה יתור לשון, משום שהרישא ["זה אומר אני מצאתיה"] מדברת בשניים שהגביהו מציאה, ואילו בהמשך המשנה, בטענה "וכולה שלי", מדובר במקח וממכר, שהיו שניים רבים ביניהם מי קנה את החפץ. וגם בזה משנתנו באה להשמיע

אין זה תירוץ, כי איצטריך, יש צורך בדברי המשנה הללו כדי להשמעינו חידוש נוסף:

סלקא דעתך אמינא, האי דקאמר "חציה שלי", ליהוי כ"משיב אבידה", וליפטר מהשבועה.

והיינו, יש חדוש בסיפא, משום שהיה מקום לומר שאת החצי יחלוקו בלא שבועה, משום שהיה יכול לומר השני "כולה שלי", והוא אמר רק "חציה שלי", והרי הוא כ"משיב אבידה", דהיינו יש לו "מיגו" להוכיח את טענתו, והיינו אומרים שנפטר אותו מהשבועה.

לכן, קא משמע לך, דהאי, איערומי קא מעכב. באה המשנה להשמיע שיחלוקו את החצי בשבועה ואין לו נאמנות של מיגו, כי שמא טענתו "חציה שלי" היא בגדר ערמה, שהוא סבר, אי אמינא "כולה שלי" בעינא אשתבועי, ולכן אימא הכי, דאהוי כ"משיב אבידה", ואיפטר.

דהיינו, שמא הוא מכיין בדווקא לומר חציה שלי, בידוע שאם יגיד כולה שלי אז הוא יצטרך להשבע, ולכן הוא אומר "חציה שלי", כדי שיראה כמי שמשיב אבידה ותהיה לו נאמנות של "מיגו". ולכן המשנה משמיעה לנו שיחלוקו את החצי הטלית בשבועה.

אלא מהא: היו שניים רוכבין על גבי בהמה.

הא תו, למה לי?

והיינו, הייתור הוא בכך ששנתה המשנה את דין שניים שהיו רוכבין על גבי בהמה, יחלוקו, שלכאורה הוא דין מיותר.

אלא, ממשנה יתירה שמע מינה, שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.

ודוחה הגמרא: ודלמא, הא קא משמע לך, דרוכב נמי קנה. שמא משנתנו אינה מיותרת אלא היא באה להשמיענו שרכיבה הוה מעשה קנין, וקנה על ידה אף על פי שאין כאן משיכה, אלא אפילו כשהבהמה לא זזה ממקומה, בכל זאת הוא קנאה על ידי מעשה קנין של רכיבה.

אלא, מסיפא של המשנה למד רמי בר חמא את דינו, כי לכאורה היא מיותרת:

ששנינו בה: בזמן שהן מודין, או שיש להם עדים, חולקים בלא שבועה.

במאי? אם במקח וממכר, צריכה למימר? הרי זה פשוט שאם שניהם מודים שקנו את הטלית יחד, שיחלוקו בלא שבועה.

אלא לאו, במציאה. בהכרח שמדובר כאן במציאה, ששניהם מודים שהגביהו יחד עבור שניהם, ושמע מינה, ובאה המשנה להשמיענו את החידוש של רמי בר חמא, שהם קנו את הטלית, מהטעם שהמגביה מציאה לחבירו, קנה חבירו.

ורבא, אמר לך: מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה.

כלומר, אכן, ממשנתנו זאת רמי בר חמא חידש את דין המגביה. אך רבא חולק עליו, וסובר שלא קנה אלא רק אם המגביה התכוין לזכות גם עבור עצמו, ואז, מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה. כי בכדי שיזכה הוא עצמו בטלית, חייב להיות שהגבתו תהיה גם עבור חבירו, כי אחרת, כיון שכל אחד מרים רק חציה, אין כאן הגבהת כל הטלית.

וכיון שכל אחד התכוון לקנות גם לחבירו, לכן קנו שניהם, מצד מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, ויחלוקו.

שנינו במשנה: היו שנים רוכבין:

אמר רב יוסף, אמר לי רב יהודה:

שמעית מיניה דמר שמואל, תרתי. רב יהודה שמע משמואל שתי הלכות בשני אופנים חלוקים של קניית בהמה.

הלכה אחת הוא אמר לגבי האופן שהיה הקונה רכוב על הבהמה, והלכה שניה לגבי האופן שהיה הקונה מנהיג אותה.

באופן אחר, קני את הבהמה, ובאופן אחר לא קני.

והוסיף רב יהודה ואמר לרב יוסף: ולא ידענא חי מנייהו, אינני יודע לגבי איזה אופן אמר לי שמואל שמועיל הקנין, ובאיזה אופן אין זה מעשה קנין.

ודנה הגמרא בדבר:

היכי דמי? אילימא אם נאמר ששמואל דיבר בשני אופנים חלוקים, האחד, שהיה הקונה רכוב לחודיה, והשני, שהיה הקונה מנהיג לחודיה, והיינו, שאחד רכוב על בהמה מבלי שהאחר ינהיגו וכן אחד מנהיג בהמה מבלי שאחר רוכב, ובזה אמר שמואל שיש מעשה קנין אחד שמועיל לקנין ומעשה קנין אחר שלא מועיל.

אין זה יתכן, כי מנהיג לחודיה, מי איכא למאן דאמר לא קני?

לא יתכן שרב יהודה שמע משמואל שחד

מועיל וחד לא מועיל, ולא ידע איזה הוא. שהרי ודאי הוא שהמנהיג לחודיה מהני, דהרי כשמנהיג את הבהמה, זה הוא קנין משיכה, וקיימא לן שבהמה נקנית במשיכה.

אלא בהכרח, אי איכא למימר דלא קני, רכוב הוא דאיכא למימר. אם בזה הוא שמע שחד קני וחד לא, ודאי הוא, שקנין על ידי הנהיגה, קונה ועל ידי רכיבה לא קונה, ולא בכך הסתפק רב יהודה.

אלא, רכוב במקום מנהיג איבעיא ליה. כל הספק הוא כשאחד היה רכוב על גבי בהמה והשני היה מנהיג את הבהמה, ושניהם באים לפנינו, וכל אחד אומר אני מצאתיה וכולה שלי. מעשה קנין של מי מהם עדיף, האם של הרוכב או של המנהיג.

וכן הסתפק רב יהודה: מאי? האם רכוב עדיף, דהא תפיש בה, או דילמא מנהיג עדיף, דאזלא מחמתיה.

וכך הם צדדי הספק: מעשה קנין של מי מהם עדיף, של הרוכב על גבי הבהמה כי הוא תפוס בבהמה עצמה בשעת הקנין, או שמא מעשה הקנין של המנהיג חשוב יותר, כי מחמתו הבהמה הולכת ממקומה. ובאופן הזה שמע רבי יהודה משמואל שאחד קונה ואחד לא, ולא ידע מי מהם.

אמר רב יוסף: הוסיף ואמר לי רב יהודה: נחזי אנן, אפשר לפשוט את הספק שלי ממימרא אחרת של שמואל, וממנה נדע האם מנהיג קונה או רוכב קונה.

דתנן במסכת כלאיים [ח ג], לגבי האיסור להנהיג כלאיים, שור וחמור יחדיו:

המנהיג שור וחמור יחדיו, סופג את